

**Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової
адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Кафедра біології, екології та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
ГЕОГРАФІЇ**

рівень вищої освіти другий (магістерський)
галузь знань А Освіта
спеціальність А4 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини.)
освітньо-професійна програма Середня освіта
(Біологія та здоров'я людини. Географія)

Робоча програма «Актуальні проблеми методики навчання географії» для здобувачів, які навчаються за спеціальністю А4 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини). Кременець, 2025. 20 с.

Розробники: Гура А. М., доктор філософії, доцент кафедри біології, екології та методик їх навчання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка;

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри біології, екології та методик їх навчання

Протокол № 1 від «01» вересня 2025 року.

Завідувачка кафедри

О. Кратко

ВСТУП

Освітній компонент «Актуальні проблеми методики навчання географії» є нормативною дисципліною циклу професійної підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем освітньо-професійної програми Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія). Вивчається на I курсі магістратури в I семестрі.

Освоєння здобувачами вищої освіти освітнього компоненту «Актуальні проблеми методики навчання географії» дає змогу реалізувати комплексне методичне формування майбутнього педагога, ознайомитися із шляхами вдосконалення цілей, завдань і змісту шкільної географічної освіти, напрямків підвищення ефективності методів, засобів, організаційних форм навчання географії у закладах середньої та фахової передвищої освіти.

Під час проведення навчальних занять і здійснення самостійної роботи з різними джерелами знань здобувачі вищої освіти отримують відповідні знання й уміння, набувають компетенцій, необхідних для використання в подальшій професійній діяльності в закладах освіти з метою організації основних форм навчання.

Для освоєння дисципліни здобувачі вищої освіти використовують знання, вміння і види діяльності, сформовані в процесі вивчення географічних і педагогічних дисциплін на попередньому рівні освіти.

Освітній компонент «Актуальні проблеми методики навчання географії» пов'язаний із вивченням інших освітніх компонентів: «Сучасні освітні технології в закладах загальної середньої освіти», «Психологія педагогічної діяльності в закладах освіти», «Комп'ютерні інформаційні технології в освіті та науці», а також сприяє підготовці здобувачів вищої освіти до проходження виробничої (педагогічної) практики, підготовки кваліфікаційної роботи та комплексного кваліфікаційного екзамену. Взаємозв'язок курсу з іншими компонентами ОП сприяє поглибленій підготовці здобувачів вищої освіти до вирішення спеціальних практичних професійних завдань і формування необхідних компетентностей.

Ключові слова: географічна освіта, географічна культура, географія, закономірності організації освітнього процесу, засоби навчання, карта, зміст географічної освіти, ключові компетентності, матеріально-технічна база, методи навчання, методологічні підходи, міжредметні зв'язки, технології навчання, організаційні форми навчання.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань А Освіта	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3	Спеціальність А4 Середня освіта	I	I
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – 20		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		I	I
		Лекції	
		18 год.	8 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год. самостійної роботи – 4,5 год.	Освітньо-професійна програма підготовки Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія) Рівень вищої освіти другий (магістерський)	Практичні, семінарські	
		18 год	8 год
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		34 год.	54 год.
		Індивідуальні завдання	
20 год.	20 год.		
		Форма контролю – екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 36/54; 40% / 60%

для заочної форми навчання – 16/74; 17,8% / 82,2%.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення освітнього компоненту «Актуальні проблеми методики навчання географії» складена згідно освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності А4 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія).

Мета навчальної дисципліни: опанування здобувачами вищої освіти сучасними методиками та методологією навчання географії в закладах середньої освіти та формування в них готовності до організації освітньої діяльності з урахуванням сучасних тенденцій географічної освіти.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є:

- підвищення теоретичного рівня підготовки здобувачів вищої освіти завдяки розкриттю основних методичних та методологічних проблем сучасної методики навчання географії;
- поглиблення знань про вплив сучасних тенденцій у методології географічної освіти на мету, зміст, форми і методи навчання географії у закладах середньої освіти;
- формування умінь враховувати сучасні тенденції географічної та екологічної освіти у практичній педагогічній діяльності.

Згідно вимог освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти мають **знати:**

- методику здійснення компетентнісного підходу в географічній освіті;
- сучасні тенденції в розвитку географічної освіти;
- мету, завдання, функції і тенденції розвитку географічної освіти;
- особливості формування географічної культури в процесі творчої діяльності здобувачів;
- шляхи реалізації завдань STEM освіти під час вивчення географії;
- роль навчального предмета «Географія» у формуванні ключових компетентностей особистості;
- методику формування географічного мислення в здобувачів;
- сучасні методи викладання географії;
- методику використання і вдосконалення сучасних педагогічних технологій як один з основних ресурсів підвищення якості географічної освіти;
- способи реалізації міжпредметних зв'язків;
- методику розвитку творчих здібностей особистості під час навчання географії;
- методику організації науково-дослідницької діяльності здобувачів з географії;
- особливості навчально-методичного забезпечення освітнього процесу з географії у світлі сучасних вимог;

мають **уміти:**

- характеризувати функції та тенденції розвитку географічної освіти в контексті нового педагогічного мислення;
- аналізувати сучасні парадигмальні моделі географічної освіти;

- враховувати методичні та методологічні підходи до організації географічної освіти здобувачів;
- використовувати доцільні технології та методи формування в здобувачів географічної культури, поняття про географічну картину світу;
- розвивати уявлення про основні теорії, концепції, закони і закономірності сучасної географічної науки;
- формувати в здобувачів політехнічні знання на основі вивчення зв'язку географії з практикою;
- використовувати сучасні педагогічні технології в освітньому процесі з географії.

Навчальна дисципліна забезпечує формування у здобувачів таких **компетентностей**:

Інтегральної:

Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у галузі освіти (сфера середньої освіти), що характеризуються різноманітністю умов і вимог до професійної, освітньої або дослідницької діяльності.

Загальних:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ЗК4. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.

ЗК5. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним, креативним, ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись 6 принципів неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ЗК6. Здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.

ЗК7. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

Фахових:

ФК1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності, до використання інновацій у професійній діяльності.

ФК2. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

ФК3. Здатність до моделювання змісту навчання, формування у здобувачів освіти ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ФК4. Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації здобувачів освіти до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.

ФК5. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу, спроможність діяти автономно і в команді.

ФК6. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

ФК7. Здатність формувати у здобувачів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

ФК8. Здатність використовувати сучасні методи і технології навчання біології, основ здоров'я та географії, доступно транслювати їх у площину навчальних предметів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

ФК11. Здатність організовувати і здійснювати дослідницьку діяльність з біології, основ здоров'я та географії.

ФК15. Здатність розв'язувати задачі у професійній діяльності з методики профільного навчання біології, основ здоров'я та географії, спрямовані на формування у здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей, фахового світогляду.

ФК16. Здатність здійснювати самостійно та організовувати дослідницьку діяльність здобувачів освіти з використанням сучасних методів і технологій, прикладних біологічних і географічних досліджень природних і суспільних явищ та процесів, адаптованих під конкретні умови освітньої діяльності, узагальнювати отримані результати, презентувати їх.

ФК17. Здатність орієнтуватися у світовому й національному освітньо-науковому просторі з метою розширення й актуалізації фахових знань, пояснювати їх письмовими, усними та візуальними засобами на різних просторових рівнях, працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом.

ФК18. Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної біологічної та географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання, які необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.

ФК19. Здатність до аналізу, представлення і поширення біологічної та географічної інформації, використання різноманітних письмових, усних та візуальних засобів, інформаційно-комунікаційні технологій.

Програмні результати навчання:

РН2. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

РН3. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання.

РН4. Називає і описує основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, демонструє вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість.

РН5. Формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.

РН6. Описує методику розробки освітніх проєктів, пояснює зміст та призначення їх етапів, аналізує спроможність управління процесом їх впровадження, прогнозує очікувані результати.

PH7. Визначає і характеризує основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.

PH9. Визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.

PH10. Описує показники якості педагогічної діяльності, аналізує можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, обирає ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

PH11. Демонструє уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов освітнього процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.

PH12. Називає і аналізує шляхи мотивації здобувачів освіти до саморозвитку, демонструє вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності.

PH13. Демонструє уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу, діяти автономно і в команді.

PH14. Знає та дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

PH15. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її у здобувачів освіти.

PH16. Володіє методами і сучасними технологіями навчання біології, основ здоров'я людини та географії, доступно використовує систему наукових знань у площині навчальних предметів, демонструє вміння організувати дослідницьку роботу здобувачів освіти.

PH19. Демонструє уміння здійснювати позакласну та позашкільну роботу з біологічних та географічних проблем і досліджень, формування, збереження екологічно здорового середовища і зміцнення здоров'я.

PH23. Обирає шляхи розв'язання практичних задач у професійній діяльності з методики навчання біології, основ здоров'я, географії та позанавчальної роботи з географічного, краєзнавчого, біологічного, здоров'язберігаючого або іншого фахового спрямування, творчо застосовує методи формування ключових і предметних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу.

PH24. Знає та застосовує поняттєво-концептуальний апарат біології, здоров'я людини, географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання освітнього процесу, організувати дослідницьку роботу.

PH25. Обирає форми та методи організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, володіє вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу.

PH26. Демонструє володіння спеціалізованими уміннями та навичками розв'язання проблем сучасної біологічної та географічної науки, педагогіки,

психології, методики навчання, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.

РН27. Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення біологічної та географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, інформаційно-комунікаційні технології.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Тема 1. Сучасні тенденції в розвитку географічної освіти.

Роль географії в системі освіти. Мета та завдання географічної освіти сьогодні. Функції шкільної географічної освіти. Тенденції розвитку шкільної та фахової перед вищою географічної освіти. Освітні парадигми. Методологічні підходи до організації навчання здобувачів.

Тема 2. Нова українська школа. Формування компетентностей.

Концепти Нової української школи: ключові компетентності, ціннісні орієнтири, освітні результати. Компетентнісний підхід в освітньому процесі з біології та основ здоров'я. Новий освітній простір. Педагогіка партнерства. Інклюзивна освіта. Принцип наступності в освіті. Академічна свобода у роботі вчителя, викладача та педагогічного колективу.

Тема 3. Географічна освіта та науковий світогляд.

Географічна освіта і сучасна культура. Проблема переорієнтації географічної освіти з технократичної моделі на гуманістичну. Культурологічний підхід як загальнонауковий метод пізнання. Географічна культура. Зміст географічної картини світу. Методи географічної освіти, засновані на системі творчих занять і креативних методів навчання.

Тема 4. Шляхи реалізації STEM освіти під час вивчення географії.

STEM освіта. Практичне значення географії. Географія як теоретична основа країнознавства, картографії, геоecології, рекреаційної географії.

Змістовий модуль II

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ГЕОГРАФІЇ

Тема 5. Впровадження інноваційних технологій навчання.

Поняття «педагогічні технології» та «інноваційні технології». Методичні особливості використання інноваційних технологій на заняттях географії. Технологія інтелект-карт, «Критичне читання» або читання з маркуванням, хмари слів (сенкани), інноваційна гра, проектна інноваційна технологія, технології особистісно-орієнтованого навчання, технології розвитку критичного мислення, інноваційна технологія розвиваючого та проблемного навчання, інноваційна технологія застосування схемних і знакових систем, інноваційна технологія інтерактивного навчання.

Тема 6. ІКТ. Використання Інтернет-ресурсів.

ІКТ. Засоби ІКТ. Підходи щодо використання ІКТ на заняттях географії. Інтернет-ресурси. Електронні освітні матеріали. Імерсивні технології. Технології доповненої реальності (AR, Augmented Reality). Віртуальна реальність (Virtual Reality, VR).

Тема 7. Діджиталізація в географічній освіті.

Використання сучасних ГІС-технологій, інтерактивних карт і цифрових інструментів для унаочнення матеріалу, особливо в умовах дистанційного навчання.

Тема 8. Організація самостійної пізнавальної діяльності здобувачів.

Самостійна діяльність здобувачів на заняттях географії. Самостійне опрацювання навчального матеріалу. Самостійна діяльність та інтерактивні технології. Прийоми організації самостійної роботи.

Тема 9. Формування основ географічної культури як педагогічна проблема.

Проблема формування географічного світогляду. Принципи формування знань у здобувачів про географічний простір. Географічна культура. Принципи формування географічного мислення, екологічної грамотності та вміння орієнтуватися в просторі.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	практичні	індивідуальна на робота	самостійна робота		лекції	практичні	індивідуальна на робота	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль I										
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ										
Тема 1. Сучасні тенденції в розвитку географічної освіти	8	2	2		4	8	1	1		6
Тема 2. Нова українська школа. Формування компетентностей	8	2	2		4	8	1	1		6
Тема 3. Географічна освіта та науковий світогляд	8	2	2		4	8	1	1		6
Тема 4. Шляхи реалізації STEM освіти під час вивчення географії	8	2	2		4	8	1	1		6

Разом за модулем I	32	8	8		16	32	4	4		24
Змістовий модуль II										
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ З ГЕОГРАФІЇ										
Тема 5. Впровадження інноваційних технологій навчання	8	2	2		4	8	1	1		6
Тема 6. ІКТ. Використання Інтернет-ресурсів	8	2	2		4	8	1	1		6
Тема 7. Діджиталізація в географічній освіті	8	2	2		4	8	1	1		6
Тема 8. Організація самостійної пізнавальної діяльності здобувачів	8	2	2		4	7		1		6
Тема 9. Формування основ географічної культури як педагогічна проблема	6	2	2		2	7	1			6
Разом за змістовим модулем 2	38	10	10		18	38	4	4		30
ІНДЗ	20			20		20			20	
Усього годин	90	18	18	20	34	90	8	8	20	54

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сучасні тенденції в розвитку географічної освіти.	2
2	Нова українська школа і географічна освіта	2
3	Зміст географічної освіти. Аналіз Державного стандарту базової і повної освіти. Інклюзивна освіта	2
4	Шляхи реалізації завдань STEM освіти під час вивчення географії	2
5	Формування критичного мислення у здобувачів під час вивчення географії. Впровадження інноваційних технологій	2
6	ІКТ та ігрові технології під час навчання географії	2
7	Діджиталізація в географічній освіті	2
8	Проблемні питання в організації самостійної пізнавальної діяльності здобувачів із географії	2
9	Розвиток творчої особистості на заняттях географії. Формування основ географічної культури	2
Разом		18

7. Завдання для самостійної роботи та критерії їх оцінювання

1. Порівняльний аналіз традиційних та інноваційних методів навчання географії: що працює краще?
2. Проектне навчання в географічній освіті: як організувати ефективний географічний проект?
3. Роль проблемного навчання у формуванні географічного мислення учнів.
4. Географічні дослідження в школі: методи, приклади та перспективи
5. Майбутнє екскурсій у навчанні географії: чи можуть віртуальні подорожі замінити реальні?
6. Гейміфікація в навчанні географії: як зробити уроки цікавими та інтерактивними?
7. Методи активного навчання на уроках географії: досвід використання кейс-стаді та рольових ігор.
8. Інтерактивні методи навчання географії: використання картографічних сервісів, ГІС та мультимедійних ресурсів.
9. Оцінювання результатів навчальної діяльності учнів у географії: тестування, портфоліо чи усне опитування?
10. Формування дослідницьких навичок учнів засобами географічного навчання: методичні аспекти та виклики Як використання ГІС змінює методику викладання географії?
11. Переваги та обмеження щодо застосування віртуальних екскурсій у навчанні географії.
12. Вплив ІКТ на розвиток просторового мислення учнів.
13. Освітні платформи та додатки, що є найефективніші у викладанні географії.
14. Інтегрування елементів гейміфікації у шкільний курс географії.
15. Ризик втрати традиційних навичок (наприклад, читання паперових карт) через цифровізацію географії.
16. Перспективи розвитку цифрових технологій у географічній освіті в найближчі 10 років.
17. Вплив формувального оцінювання на мотивацію учнів до вивчення географії.
18. Тестові технології в оцінюванні навчальних досягнень. Онлайн-тестування.
19. Самооцінювання та взаємооцінювання в розвитку критичного мислення учнів у географії.
20. Критерії оцінювання рівня сформованості географічних компетентностей у школярів.
21. Гейміфікація та інтерактивні вікторини (Kahoot!, Quizizz) як інструментами оцінювання.
22. Ігрові механіки (нагороди, рівні, місії, рейтинги) та їх ефективність у навчанні географії.
23. Використання VR (віртуальної реальності) та AR (доповненої реальності) у навчанні географії.
24. Вплив гейміфікації на розвиток критичного мислення та аналітичних навичок із географії.

25. Інтерактивні методи навчання для дослідження глобальних екологічних проблем.

26. Проєктна діяльність у географії, що змінює роль учителя: від джерела знань до фасилітатора досліджень.

27. Інтегрування цифрових інструментів (ГІС, супутникові знімки, онлайн-карти) у географічні проєкти учнів.

28. Використання локальних проблем (наприклад, стан міської екосистеми чи транспортної інфраструктури) як основи для дослідницьких проєктів учнів.

29. Переваги та виклики впровадження STEAM-підходу у навчанні географії.

30. Роль географії у прогнозуванні змін клімату та природних катастроф. Чи можна вважати географію наукою майбутнього?

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів під час самостійної роботи та на практичних заняттях

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал у усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання та критерії їх оцінювання

Тематика ІНДЗ

1. Шкільний курс географії у формуванні екологічної свідомості та сталого розвитку.

2. Методи активного навчання (проєкти, дослідження, експедиції) як найбільш ефективні для вивчення проблем кліматичних змін.

3. Інтегрування географії з іншими дисциплінами (біологією, економікою, історією).

4. Компетентнісний підхід при навчанні географії у школі.
5. Гейміфікація як метод у географічній освіті. Географічні ігри чи сервіси для підвищення мотивації учнів.
6. Проектне навчання при вивченні географії. Приклади успішних шкільних географічних проєктів.
7. Роль геоінформаційні системи (ГІС) у сучасній географічній освіті.
8. Використання віртуальної та доповненої реальності (VR/AR) для покращення розуміння географічних процесів та об'єктів.
9. Переваги та недоліки дистанційного навчання географії. Чи може онлайн-освіта повністю замінити традиційні уроки у класі?
10. Великі дані (Big Data) та штучний інтелект у навчанні географії в школі.
11. Методика реалізації діяльнісного підходу в навчанні географії в закладах базової середньої освіти.
12. Організація проблемного навчання учнів на уроках географії.
13. Методичні моделі уроків із використанням інтерактивних форм навчання географії.
14. Методика формування географічних компетентностей здобувачів базової середньої освіти.
15. Практика застосування сучасних методів і технологій навчання географії.
16. Методика формування екологічних компетентностей учнів на уроках географії.
17. Проектна діяльність учнів на уроках географії. Проєкт як інструмент інтеграції.
18. Виклики в організації освітнього процесу з географії та особливості сучасного уроку географії.
19. Аналіз понять «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід» в українській педагогічній науці.
20. Екологізація як методологічна основа розвитку географічної освіти.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання студента є видом його позааудиторної самостійної роботи. ІНДЗ спрямовуються на поглиблене вивчення окремих питань, тем курсу, мають науково-дослідний характер і передбачають безпосередню участь студента у виконанні творчих завдань. ІНДЗ виконуються у формі портфоліо.

Критерії оцінювання ІНДЗ (портфоліо):

«**Портфоліо робіт**» – це комплект методичних матеріалів студента, опис основних форм і напрямків навчально-виховного процесу, пов'язаних із темою дослідження.

Критерії оцінювання портфоліо:

- доцільність і правильність вибору форм, методів, технологій і процесів, представлених у портфоліо;
- різноманітність підходів до висвітлення проблеми дослідження;
- самостійність у виконанні портфоліо;

- ефективність презентації порфоліо (віддзеркалення власної позиції студента (самооцінка) щодо представлених робіт; процесу виконання завдання; логіка міркування і культура мовлення).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	обдуманість виконання (розуміння студентами проблематики дослідження, демонстрування продуктивних навичок мислення)	4
2.	доцільність і правильність вибору форм, методів, технологій і процесів, представлених у портфоліо;	4
3.	самостійність у виконанні портфоліо;	4
4.	різноманітність підходів до висвітлення проблеми дослідження;	4
5.	ефективність презентації порфоліо (віддзеркалення власної позиції студента (самооцінка) щодо представлених робіт; процесу виконання завдання; логіка міркування і культура мовлення).	4
	Разом	20

Примітка. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконання ІНДЗ становить 20 балів. Невиконання ІНДЗ оцінюється у 0 балів.

9. Методи навчання

Використовуються методи студентоцентрованого та проблемно-орієнтованого навчання з використанням загально- та спеціально-наукових методів викладання (лекція, розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, ілюстрування), методів навчання (самонавчання, практичні роботи, навчальні дослідження), методів активного навчання (дискусія, проблемна лекція, ділова гра, тренінг, кейс-метод), методів нелекційного формату (формування портфоліо).

10. Методи контролю

Усне та письмове опитування, тестовий контроль, презентація робіт, екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 45 балів	Модуль 2	Модуль 3	Сума
Практичні роботи	ІНДЗ*	Підсумкове	

									тестування		
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	20 балів	35 балів	100 балів

Підсумкова оцінка розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю та балів, отриманих під час екзамену за накопичувальною системою.

Шкала оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів здачі екзамену

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Підсумкова оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю – коефіцієнт 0,5	Результати екзамену – коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C		75 – 81	75 – 81	75 – 81
D	Задовільно	67 – 74	67 – 74	67 – 74
E		60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
F		0 – 34	0 – 34	0 – 34

Критерії оцінювання результатів складання екзамену

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	Критерії оцінювання знань, умінь і навичок
A	Відмінно	90-100	<ul style="list-style-type: none"> – студент виявляє глибокі, міцні та системні знання навчально-програмового матеріалу; – володіє теоретичними основами дослідження проблем; – демонструє вміння критично оцінювати окремі нові факти, явища ідеї; – виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань.

B	Добре	82-89	<ul style="list-style-type: none"> – студент виявляє повні, ґрунтовні знання навчально-програмового матеріалу; – демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки; – вільно застосовує матеріал у власній аргументації; – при виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; – відповідь повна, логічна, обґрунтована, але містить несуттєві неточності.
C		75-81	<ul style="list-style-type: none"> – студент виявляє ґрунтовні знання навчально-програмового матеріалу, але вони носять, в основному, репродуктивний характер; – демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, робити певні висновки на основі отриманих знань; – при виконанні практичних завдань допускає окремі помилки; – відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
D	Задовільно	67-74	<ul style="list-style-type: none"> – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте спостерігається їх недостатня глибина та осмисленість; – виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити певні, але неконкретні і неточні, висновки.
E		60-66	<ul style="list-style-type: none"> – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте допускає неточності у розумінні основних положень навчального матеріалу; – допускає порушення логічності та послідовності викладу матеріалу; – не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою.
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	<ul style="list-style-type: none"> – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; – має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; – відсутні уміння і навички в роботі з джерелами інформації; – не вміє логічно мислити і викласти свою думку.
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0-34	<ul style="list-style-type: none"> – не відтворює значну частину навчального матеріалу; – не вміє викладати матеріал; – не має уявлення про об'єкт навчання; – не володіє вмінням розв'язувати практичні завдання.

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма із дисципліни.
2. Конспекти лекцій.
3. Розробки практичних робіт.
4. Завдання до виконання самостійних робіт.

13.Рекомендована література

Базова

1. Бенедюк В. В. Методика навчання географії: методичні матеріали. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2016. 56 с.
2. Касіяник І. П., Мисько В. З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. 214 с.
3. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів: навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 136 с.
4. Методичні вказівки до практичних та контрольних робіт з курсу «Методика викладання географії» для студентів-географів. / Укладач Куделіна С. Б. Одеса: Апрель, ФОП Бондаренко М. О., 2016. 52 с.
5. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти. / Запотоцький С.П. та ін. 2022. 54 с.
6. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання). Харків: Основа, 2016. 112 с.
7. Самойленко В. М., Вішнікіна Л. П., Япринець Т. С. Методика навчання географії: навчальний посібник-практикум. Полтава: ПП Шевченко, 2014. 190 с.
8. Самойленко В. М., Топузов О. М., Вішнікіна Л. П., Діброва І. О. Викладання дидактики географії: навчальний посібник. Київ: Прінт Сервіс, 2016. 240 с.
9. Слюта А. М. Методика навчання географії. Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО спеціальності 014 Середня освіта (Географія). Чернігів: Десна Поліграф, 2021. 248 с.

Допоміжна

1. Вішнікіна Л. П. Компетентнісне навчання географії в основній школі: монографія. Полтава: АСМІ, 2017. 407 с.
2. Географія. 6-11 клас: навчальні програми, методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2025/2026 н. р. з коментарем провідних фахівців. Харків: Ранок, 2025. 96 с.
3. Географія: Нові навчальні програми для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту, профільний рівень); Методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України. Київ: Оріон, 2018. 140 с.

4. Концепція навчання географії України в основній та старшій школі / за заг. ред. д-ра пед. наук О. М. Топузова та канд. пед. наук О. Ф. Надтоки. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2018. 56 с.

5. Назаренко Т. Викладання географії в умовах НУШ. Педагогічний вісник Поділля № 3. 2023. С. 3-4.

6. Практичні роботи та рекомендації до виконання практичної, індивідуальної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методика навчання географії». Укладач Вішнікіна Л. П. Полтава, 2010. 56 с.

7. Самойленко В. М., Топузов О. М., Вішнікіна Л. П., Надтока О. Ф., Діброва І. О. Дидактика географії: Монографія, Київ: Педагогічна думка, 2014. 586 с.

8. Самойленко В. М., Олійник Я. Б., Вішнікіна Л. П., Діброва І. О. Навчання географії: понятійно-термінологічний словник. Київ: Ніка-Центр, 2015. 352 с

9. Тестові завдання з освітньої компоненти «Методика навчання географії» / укладачі: В. А. Яковлева, Р. П. Власенко. Житомир, 2021. 57 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Освітній портал. URL: <http://www.osvita.ua>
2. Міністерство освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua
3. Географічний портал (статті з методики викладання географії). URL: http://geografica.nct.iaa/publ/galuzi^2;cografiji/mctodikavikladannja_gcografiji/
4. Навчально-методичний сайт з інтерактивними функціями. URL: <http://www.osvitanet.com.ua>
5. Шкільний портал «Острів знань». URL: <http://www.osvitanet.com.ua>